

Toekomstversie

Met de laatste staatshervorming is overgaan tot de instelling van de volkssoevereiniteit. Daardoor wordt, in een eerste fase, de Senaat omgevormd en volledig aangesteld door loting. Ook wordt het bindend wetgevend referendum op volksinitiatief ingesteld op elk bestuursniveau. Op Nationaal niveau wordt het grondwetgevend initiatief ingesteld en als volgt geregeld:

VOORSTEL UITVOERINGSBESLUIT NATIONAAL GRONDWETGEVEND REFERENDUM OP VOLKSINITIATIEF

Artikel 1

Dit uitvoeringsbesluit bepaalt de nadere regels en de organisatie van het Nationaal Grondwetgevend referendum zoals bedoeld in artikel 33 van de Grondwet.

Artikel 2

Enkel op verzoek van minstens 150.000 inwoners van België kan het Federaal Parlement een referendum organiseren.

De handtekeningen ter ondersteuning van dit verzoek moeten worden ingediend binnen de 540 dagen volgend op de overhandiging van het formulier bedoeld in artikel 5.

Artikel 3

Elk verzoek tot het houden van een referendum op volksinitiatief wordt bij aangetekende brief gericht aan de voorzitter van het Federaal Parlement met vermelding van het aantal bijgevoegde handtekeningen en formulieren.

Bij het verzoek wordt, samen met de vraag of vragen die aan de bevolking zal of zullen voorgelegd worden een gemotiveerde nota gevoegd en de stukken die het Federaal Parlement kunnen voorlichten, waaronder desgevallend het advies van de Federale Adviescommissie voor Referenda.

Zowel de manueel als de elektronisch ondertekende formulieren, als de bevestigingen van de handtekeningen op de website in toepassing van artikel 5, laatste lid, worden ofwel bij het aangetekend schrijven gevoegd ofwel tegen ontvangstbewijs bezorgd aan de griffie van het Federaal Parlement. Deze formulieren worden door de initiatiefnemer(s) doorlopend genummerd.

De eventueel bij toepassing van artikel 5, laatste lid op de website van de overheid ingediende formulieren worden door de griffie gevoegd bij de door de initiatiefnemer ingediende formulieren, desgevallend enkel op elektronische drager.

Indien de formulieren aan de griffie overhandigd worden dient dit vermeld te worden in voornoemde aangetekende brief aan de voorzitter van het Federaal Parlement.

Elke initiatiefnemer dient op de dag van de indiening van het verzoek te voldoen aan de voorwaarden van artikel 10, eerste lid.

Het inzamelen van handtekeningen voor het verzoek van een referendum op de openbare weg en op publiek toegankelijke plaatsen is vrij en kan niet onderworpen worden aan een voorafgaandelijke toestemming.

Artikel 4

Het Federaal Parlement onderzoekt overeenkomstig de procedures vastgelegd in zijn Reglement of het voorgelegde verzoek bedoeld in artikel 3 voldoet aan de vereisten bedoeld in de artikelen 2, 3 en 8. Binnen de termijn van dertig dagen, geschorst tijdens het parlementair reces, stemt het in met het voorgelegde verzoek, of treedt het in dialoog met de initiatiefnemer of initiatiefnemers om een aanvaardbaar alternatief uit te werken.

De aanvragers worden geldig vertegenwoordigd door minstens 5 van de initiatiefnemers die voldoen aan de voorwaarden van artikel 10, eerste lid.

Elke initiatiefnemer mag zich laten bijstaan of vervangen door een door hem gemandateerde persoon.

De initiatiefnemers beslissen in consensus. Indien geen consensus bereikt kan worden beslist de initiatiefnemer die als eerste op de lijst van initiatiefnemers vermeld is. Indien deze initiatiefnemer niet beschikbaar is wordt hij opgevolgd door de eerstvolgende die op de lijst van initiatiefnemers vermeld is en die beschikbaar is..

Het overleg kan er in resulteren dat de initiatiefnemers of hun verzoek tot volksraadpleging intrekken of hun vraag of vragen aanpassen, zonder buiten de essentie van hun vraagstelling, waarop de steun voor hun vraag vanwege de bevolking verworven is, te treden.

Artikel 5

Het verzoek van de burgers is ontvankelijk indien het wordt ingediend door middel van een formulier verstrekt door het Federaal Parlement en als het buiten de tekst van artikel 196 van het strafwetboek de volgende vermeldingen bevat:

- 1° de naam, voornamen, geboortedatum en adres van de initiatiefnemers tot het houden van een referendum (minimaal vijf, maximaal vijftien) ;
- 2° de vraag of vragen waarop het voorgenomen referendum betrekking heeft ;
- 3° de naam, voornamen, geboortedatum, adres en handtekening van de personen die het initiatief, al of niet elektronisch, ondersteunen alsook het postadres van het initiatief.

Dit formulier wordt op gewone vraag aan het Federaal Parlement door de griffie beschikbaar gesteld. De aanvraag voor het formulier bevat de gegevens vermeld in het eerste lid 1° en 2° alsook een gemotiveerde nota en de stukken die het Federaal Parlement informeren waarom het verzoek voldoet aan de vereisten van artikel 2. Het formulier is enkelzijdig en bestaat enerzijds uit een verzoekschrift en anderzijds uit een petitielijst waarvan het model wordt vastgesteld door de Federale Regering.

Vermenigvuldigen van het model is rechtsgeldig mits het ongewijzigd blijft.

Het Federaal Parlement kan, in overleg met de initiatiefnemers, beslissen de petitielijst bijkomend op een exclusief daarvoor bestemde website ter beschikking te stellen, uitsluitend voor handtekening met de eID (elektronische identiteitskaart) of een systeem met gelijkwaardige juridische status. In dit geval wordt het aantal gevalideerde

handtekeningen continu op de website vermeld en maandelijks, op de eerste werkdag van de maand, schriftelijk per aangetekend schrijven bevestigd aan het postadres van het initiatief zoals vermeld op het verzoek tot referendum.

De aanvraag aan het Federaal Parlement voor deze toepassing kan bij aangetekend schrijven aan de Griffie ingediend worden na de goedkeuring van het initiatief tot referendum zoals voorzien in artikel 4 en de vervulling van de eventueel bijkomende voorwaarden zoals vermeld in de uitvoeringsbesluiten bedoeld in artikel 9 §3.

De petitielijsten met handtekeningen kunnen portvrij verzonden worden naar de op het formulier vermeld postadres van de initiatiefnemers.

Artikel 6

Het Federaal Parlement bezorgt een afschrift van de ingediende formulieren bedoeld in artikel 3 aan de Federale Regering en geeft deze regering de opdracht om te onderzoeken of het verzoek is gesteund door het vereiste aantal geldige handtekeningen.

Naar aanleiding van dat onderzoek worden geschrapt :

- 1° de dubbele handtekeningen ;
- 2° de handtekeningen van de personen die niet voldoen aan de voorwaarden van artikel 10, eerste lid. Die voorwaarden moeten vervuld zijn op de dag waarop de vereiste handtekeningen voor het verzoek worden ingediend ;
- 3° de handtekeningen van de personen ten aanzien van wie de verschafte gegevens ontoereikend zijn om toetsing van hun identiteit mogelijk te maken.

De controle wordt beëindigd wanneer het vereiste aantal geldige handtekeningen is bereikt.

Binnen de 60 dagen na ontvangst van het afschrift brengt de Federale Regering verslag uit over de resultaten van het onderzoek aan het Federaal Parlement en aan de initiatiefnemers.

Is het aantal geldige handtekeningen bereikt dan organiseert het Federaal Parlement een referendum.

Artikel 7

Elke beslissing over het al dan niet houden van een referendum of over een aangelegenheid die het voorwerp is geweest van een referendum wordt uitdrukkelijk gemotiveerd. Het Federaal Parlement stelt de initiatiefnemers ambtshalve in kennis van elke beslissing met betrekking tot het referendum.

Een weigering tot referendum kan enkel op basis van de wettelijke bepalingen die in dit uitvoeringsbesluit en in de wetgeving zijn voorzien.

Artikel 8

Een referendum over hetzelfde onderwerp kan niet aangevraagd worden tijdens de lopende procedure van een ingediend verzoek tot referendum. Deze procedure loopt vanaf de datum van het indienen van het verzoek bedoeld in artikel 3 en de datum van het referendum of het beëindigen van de procedure voor het houden van het referendum zoals bedoeld in de artikels 4 en 7.

De vraag of vragen, die dienen te behoren tot hetzelfde onderwerp, worden zo geformuleerd dat zij met JA of NEEN kunnen worden beantwoord.

Het aantal vragen is beperkt tot twee.

Dubbele vraagstelling binnen dezelfde vraag of negatieve vraagstelling is niet toegestaan.

De vraag kan in algemene termen gesteld zijn of in een afgewerkte juridische tekst.

De vraag of vragen worden vermeld op de oproepingsbrief en het stembiljet.

Artikel 9

§ 1. Binnen de 120 dagen na de indiening van de vraag tot referendum zoals bepaald in art 3 maakt het Federaal Parlement haar beslissing tot het houden van een referendum, de vraagstelling en de datum waarop het referendum zal plaatsvinden bekend in het Belgisch Staatsblad.

Onverminderd artikel 14, vindt het referendum plaats ten vroegste veertig dagen en uiterlijk honderdtwintig dagen na de bekendmaking van de beslissing van het Federaal Parlement in het Belgisch Staatsblad.

§ 2. Ten minste dertig dagen voor de dag van de raadpleging stelt het Federaal Parlement aan de inwoners een brochure ter beschikking waarin het onderwerp en het verloop van de raadpleging op een objectieve manier wordt uiteengezet. Die brochure bevat bovendien de gemotiveerde nota, bedoeld in artikel 3, of een in overleg en met instemming van de initiatiefnemer(s) aangepaste toelichting, alsmede de vraag of vragen waarover de inwoners zullen worden geraadpleegd.

Het Federaal parlement gaat voor het opstellen van de brochure over tot het oproepen van een volksjury, door loting samengesteld. Voor de samenstelling van de volksjury wordt de procedure van de assisenjury gevolgd. Het aantal juryleden wordt voor deze toepassing uitgebreid tot 12 per betrokken provincie.

Deze brochure wordt onder meer gepubliceerd op de website van het Federaal Parlement en die van de Federale administratie. Een oproep om deel te nemen aan de volksraadpleging wordt op kosten van het Federaal Parlement gepubliceerd in ten minste drie dagbladen en via een TV en radio-spot minstens vijf keer uitgezonden op elk van de verschillende televisiekanalen.

Papieren exemplaren van deze brochure kunnen kosteloos verkregen worden in elke openbare bibliotheek, gemeente- of districtshuis.

§ 3. Het Federaal Parlement belast de Federale regering met de organisatie van het referendum.

Onverminderd de bepalingen van het voorliggende uitvoeringsbesluit, legt de Federale regering door middel van uitvoeringsbesluiten de praktische modaliteiten vast van de organisatie, het tellen van de stemmen en het verwerken van de uitslag van de volksraadpleging, dit naar analogie van het Kieswetboek.

Artikel 10

Om te verzoeken om of om deel te nemen aan het referendum :

1° moet men Belg zijn en in de bevolkingsregisters van een Belgische gemeente ingeschreven of vermeld zijn ;

2° moet men de volle leeftijd van achttien jaar hebben bereikt ;

3° mag men niet het voorwerp uitmaken van een veroordeling of beslissing die voor een stemgerechtigde de uitsluiting of schorsing van het kiesrecht voor de verkiezingen van het Federaal Parlement meebrengt.

Om deel te nemen aan het referendum moeten de voorwaarden, vermeld in het eerste lid, 2° en 3°, vervuld zijn op de dag van het referendum, en de voorwaarden vermeld in het eerste lid, 1°, op de datum waarop de lijst van de deelnemers aan het referendum wordt afgesloten. De deelnemers die na de datum waarop de lijst van de potentiële deelnemers aan het referendum wordt afgesloten, het voorwerp zijn van een veroordeling of een beslissing die ofwel de uitsluiting van het kiesrecht, ofwel de schorsing van dat recht op de dag van de raadpleging meebrengt, worden van de lijst van potentiële deelnemers aan het referendum geschrapt.

De Federale regering bezorgt kosteloos twee afschriften op een gestandaardiseerde elektronische drager van de lijst van de potentiële deelnemers aan het referendum aan de initiatiefnemer bedoeld in artikel 3 die daarom verzoekt.

De deelname is niet verplicht. Iedere deelnemer heeft recht op één stem. De stemming is geheim.

Een referendum vindt plaats op een zondag en grijpt plaats in dezelfde locaties dan de federale verkiezingen. De deelnemers worden tot de stemming toegelaten van 8 tot 15 uur. Zij die zich voor 15 uur in het stemlokaal bevinden, worden nog tot de stemming toegelaten.

Ongeacht het aantal deelnemers aan het referendum wordt overgegaan tot de stemopneming.

Artikel 11

De parketten van de hoven en rechtbanken zijn gehouden aan de burgemeesters van de gemeenten, waar de belanghebbenden op het ogenblik van de veroordeling of internering in de bevolkingsregisters ingeschreven waren, evenals aan de belanghebbenden zelf, kennis te geven van alle veroordelingen of interneringen, waartegen met geen gewoon

rechtsmiddel meer kan worden opgekomen en die uitsluiting van het kiesrecht of opschorting van dit recht ten gevolge hebben.

De kennisgeving vermeldt :

1° de naam, voornamen, geboorteplaats en -datum, en de verblijfplaats van de veroordeelde of de geïnterneerde;

2° het gerecht dat de beslissing heeft gewezen en de datum van de beslissing;

3° de uitsluiting van het kiesrecht of de datum waarop de opschorting van dit recht ophoudt.

De parketten van de hoven en rechtbanken geven eveneens kennis van de datum waarop de internering een einde heeft genomen.

De griffiers van de hoven en rechtbanken geven aan de burgemeesters van de gemeenten waar de betrokkenen in de bevolkingsregisters ingeschreven zijn kennis van de onbekwaamverklaring en van de opheffing van de onbekwaamverklaring.

Artikel 12

§ 1. De volgende potentiële deelnemers kunnen een andere potentiële deelnemer machtigen om in hun naam te stemmen:

1° de potentiële deelnemers die wegens ziekte of gebrekkigheid niet in staat zijn om zich naar het stembureau te begeven of er naartoe gevoerd te worden. Deze onbekwaamheid moet blijken uit een medisch attest;

2° de potentiële deelnemers die om beroeps- of dienstredenen:

a) in het buitenland zijn opgehouden, alsook de potentiële deelnemers die leden zijn van hun gezin of van hun gevolg die met hen aldaar verblijven;

b) zich de dag van het referendum in het Rijk bevinden, maar in de onmogelijkheid verkeren zich in het stembureau te melden.

De onder a) en b) bedoelde onmogelijkheid moet blijken uit een attest van de militaire of burgerlijke overheid of van de werkgever onder wie de betrokkenen ressorteren;

3° de potentiële deelnemers die het beroep van schipper, marktkramer of kermisreiziger uitoefenen en de leden van hun gezin die met hen samenwonen.

De uitoefening van het beroep blijkt uit een attest van de burgemeester van de gemeente waar de betrokkenen in het bevolkingsregister zijn ingeschreven;

4° de potentiële deelnemers die de dag van het referendum ten gevolge van een rechterlijke maatregel in een toestand van vrijheidsbeneming verkeren. Deze toestand wordt bevestigd door de directie van de inrichting waar de betrokkenen zich bevinden;

5° de potentiële deelnemers die om redenen in verband met hun geloofsovertuiging in de onmogelijkheid verkeren om zich in het stembureau te melden. Deze onmogelijkheid blijkt uit een attest dat is afgegeven door de religieuze overheid;

6° studenten die zich, om studieredenen, in de onmogelijkheid bevinden zich in het stembureau te melden, op voorwaarde dat zij een attest overleggen van de directie van de instelling waar zij studeren;

7° de potentiële deelnemers die, om andere dan de hiervoor genoemde redenen, de dag van de stemming niet in hun woonplaats zijn wegens een tijdelijk verblijf in het buitenland, en bijgevolg in de onmogelijkheid verkeren zich in het stembureau te melden, voor zover de onmogelijkheid door de burgemeester van zijn woonplaats vastgesteld is, na overlegging van de nodige bewijsstukken. De Federale Regering bepaalt het model van het attest dat door de burgemeester moet worden afgegeven. De aanvraag moet uiterlijk de vijftiende dag voor die van het referendum worden ingediend bij de burgemeester van de woonplaats.

§ 2. Als gemachtigde kan slechts worden aangewezen eenieder die de hoedanigheid van potentiële deelnemer bezit. De gemachtigde kan zijn hoedanigheid bewijzen door middel van zijn oproepingsbrief.

Iedere gemachtigde mag slechts één volmacht hebben.

§ 3. De volmacht wordt gesteld op een formulier waarvan het model door de Federale Regering wordt bepaald. Het wordt kosteloos afgegeven op de gemeentesecretarie.

De volmacht vermeldt het referendum waarvoor ze geldig is, de naam, de voornamen, de geboortedatum en het adres van de volmachtgever en van de gemachtigde. Het volmachtformulier wordt door de volmachtgever en de gemachtigde ondertekend.

§ 4. Om tot het referendum te worden toegelaten, overhandigt de gemachtigde aan de voorzitter van het stembureau waar de volmachtgever had moeten stemmen, de volmacht en één van de in § 1 vermelde attesten en toont hij hem zijn identiteitskaart, de oproepingsbrief van de volmachtgever en zijn eigen oproepingsbrief waarop de voorzitter vermeldt : "heeft bij volmacht gestemd".

Artikel 13

De aan de deelnemers aan het referendum voorgelegde vraag wordt geacht positief te zijn beantwoord als minstens de helft +1 van het totaal aantal geldig uitgebrachte stemmen JA is.

Indien twee vragen over hetzelfde onderwerp samen worden voorgelegd en beide vragen halen de helft +1 of meer, dan wordt enkel het antwoord met de meeste JA stemmen beschouwd als positief te zijn beantwoord.

De meerderheid van de helft +1 JA, of meer, voor de positief beantwoorde vraag, moet bovendien gehaald worden in minstens zes van de elf geografische omschrijvingen, zijnde de tien provincies en het Brussels gewest.

Een vraag waarop niet is geantwoord wordt beschouwd als blanco en als zodanig geteld in de resultaten van de telling.

Een vraag waarop zowel JA als NEEN is geantwoord wordt beschouwd als ongeldig en als zodanig geteld in de resultaten van de telling.

De uitslag van het referendum wordt onmiddellijk na het afsluiten van de telverrichtingen bekend gemaakt aan de bevolking en de media en dit door de voorzitter van het centrale hoofdbureau.

De uitslag wordt tevens voorgelegd aan de plenaire vergadering van het Federaal Parlement, die ten laatste vijftien dagen, geschorst tijdens het parlementair reces, na de dag van het referendum plaatsvindt en wordt gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

De uitslag van het referendum wordt binnen de maand na het referendum, geschorst tijdens het parlementair reces, aan de plenaire zitting van het Federaal parlement en de Senaat voorgelegd.

Binnen een termijn van 250 dagen wordt de wettekst, met zijn uitvoeringsbesluiten, van het referendum, indien de uitslag positief is, door de Senaat uitgewerkt en gepubliceerd in het Belgisch staatsblad. De Senaat kan hiervoor, zoals vermeld in de interne reglementen van de Senaat, desgevallend een bijzondere volksjury samenstellen.

Artikel 14

Een referendum kan samen met een Europese, federale, gewestelijke, provinciale, gemeentelijke verkiezing of andere referenda worden gehouden.

De kiezers kunnen slechts één maal per vier manden worden geraadpleegd.

.

Artikel 15

De Raad voor Verkiezingsbetwistingen doet uitspraak over de geschillen betreffende de schrappingen vermeld in artikel 6 en de stemopneming vermeld in het artikel 10. Inzake de schrappingen moet het bezwaar worden ingesteld binnen de tien dagen nadat het verslag werd uitgebracht aan het Federaal parlement. Inzake de stemopneming moet het bezwaar worden ingediend binnen de tien dagen nadat de uitslag vermeld in artikel 13 werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Tegen de uitspraak van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen is binnen een termijn van acht dagen na de kennisgeving een beroep mogelijk bij de Raad van State. Dat beroep is niet schorsend. De hoofdgriffier van de Raad van State deelt het beroep binnen de acht dagen na de ontvangst ervan mee aan de bezwaarindieners en aan het Federaal Parlement. De Raad van State doet uitspraak binnen de 60 dagen. Het arrest van de Raad van State wordt door de zorg van de hoofdgriffier onmiddellijk ter kennis gebracht van de betrokken eiser, de initiatiefnemer(s) en het Federaal Parlement.

Het Federaal Parlement spreekt zich uit over de geldigheid van de stemverrichtingen betreffende referenda.

Elk bezwaar tegen een referendum moet, op straffe van verval, schriftelijk gebeuren, ondertekend zijn en de identiteit en de woonplaats van de indiener van het bezwaar vermelden.

Het bezwaar moet binnen tien dagen na het opmaken van het proces-verbaal met het resultaat van het referendum aan de griffier van het Federaal Parlement tegen ontvangstbewijs worden overhandigd.

Artikel 16

Het decreet van 18 mei 1994 houdende regeling van het taalgebruik bij de verkiezingen is van overeenkomstige toepassing op de referenda.

Artikel 17

De Federale Regering bepaalt de nadere procedureregels voor het houden van een referendum, naar analogie van de procedure bedoeld in het Kieswetboek. De initiatiefnemers en de politieke partijen vertegenwoordigd in het Federaal Parlement hebben het recht getuigen af te vaardigen bij de stem- en telverrichtingen.

De Federale Regering reglementeert tevens het formulier bedoeld in artikel 5, de elektronische handtekeningeninzameling bedoeld in artikel 3 en 5 en het gebruik van computerprogramma's bij het onderzoek bedoeld in artikel 6.

Artikel 18

Ten laste van de algemene uitgavenbegroting van de Gemeenschappen komen de uitgaven voor :

- de elektronische inzameling van de handtekeningen bedoeld in artikel 5;
- het door haar geleverde materiaal voor de stembiljetten;
- het presentiegeld en reisvergoedingen waarop de leden van de stembureaus aanspraak kunnen maken;
- de verzekeringspremies om de kosten van allerlei aard te dekken die voortvloeien uit ongevallen die de leden van de stembureaus zijn overkomen in de uitoefening van hun ambt.

Alle andere uitgaven voor de organisatie van de referenda vallen ten laste van de gemeenten.

Artikel 19

Met een gevangenisstraf van acht dagen tot een maand en een geldboete van vijftig euro tot vijfhonderd euro of met één van die straffen alleen wordt gestraft hij die, rechtstreeks of onrechtstreeks, hetzij geld, waarden of enig voordeel, aanbiedt of belooft onder voorwaarde van niet-deelname aan het referendum, dan wel op voorwaarde dat de stemming een bepaalde uitslag oplevert.

Met dezelfde straffen wordt gestraft hij die het aanbod of de belofte aanneemt.

Artikel 20

Met een gevangenisstraf van acht dagen tot een maand en een geldboete van vijftig euro tot vijfhonderd euro of met één van die straffen alleen wordt gestraft hij die, rechtstreeks of onrechtstreeks hetzij geld, waarden of enig voordeel, aanbiedt of belooft om handtekeningen voor het referendum te werven of ter ondersteuning van een initiatief aan te bieden.

Met dezelfde straffen wordt gestraft hij die het aanbod of de belofte aanneemt.

Artikel 21

Met dezelfde straffen als bepaald in artikel 19 wordt gestraft hij die, met het oogmerk om een stemgerechtigde tot niet-deelname aan het referendum te overhalen, zich jegens hem schuldig maakt aan feitelijkeheden, gewelddaden of bedreigingen.

Artikel 22

Met een geldboete van zesentwintig euro tot tweehonderd euro wordt gestraft hij die aan stemgerechtigden een som geld of enige waarde geeft, aanbiedt of belooft. Dezelfde straf wordt ook toegepast op hij die ter gelegenheid van het referendum aan stemgerechtigden eetwaren of drank geeft, aanbiedt of belooft. Dezelfde straf wordt ook toegepast op de stemgerechtigde die een gift, aanbod of belofte aanneemt.

Artikel 23

Als dader van de wanbedrijven, beschreven in de artikelen 19 tot 22, wordt gestraft hij die geld geeft om ze te plegen, wetend waarvoor het moet dienen, of opdracht geeft om in zijn naam het aanbod, de belofte of de bedreiging te doen.

Artikel 24

Indien de schuldige, in de gevallen bedoeld in de artikelen 19 tot 22, een openbaar ambtenaar is, wordt het maximum van de straf uitgesproken en kunnen de gevangenisstraf en de geldboete verdubbeld worden.

Artikel 25

Namaak van stembiljetten of frauduleuze manipulatie van de elektronische apparatuur wordt gestraft als valsheid in openbare geschriften.

Artikel 26

Iedere voorzitter, bijzitter of secretaris van een bureau en iedere getuige, die het geheim van de stemming schendt, wordt gestraft met een geldboete van vijfhonderd euro tot drieduizend euro.

Artikel 27

Met een gevangenisstraf van drie maanden tot twee jaar en met een geldboete van vijftig euro tot tweeduizend euro wordt gestraft ieder lid van een bureau of iedere getuige die bij de stemming of bij de stemopneming betrapt wordt op bedrieglijke verandering, op wegneming of op bijvoeging van biljetten of die wetens minder of meer stembiljetten of stemmen aantekent dan hij werkelijk te tellen heeft gekregen.

Ieder ander persoon die schuldig is aan de in het vorige lid omschreven feiten, wordt gestraft met een gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met een geldboete van zesentwintig euro tot duizend euro.

Van de feiten wordt onmiddellijk melding gemaakt in een proces-verbaal.

Artikel 28

Met een gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met een geldboete van zesentwintig euro tot duizend euro wordt gestraft hij die stemt of zich ter stemming aanmeldt onder naam van een andere stemgerechtigde.

Met dezelfde straffen wordt gestraft hij die op enigerlei wijze, één of meer officiële stembiljetten wegneemt of achterhoudt.

Artikel 29

Het is de overheid niet toegestaan om campagnes in verband met het onderwerp van het referendum te voeren of te subsidiëren tijdens het verloop ervan.

Het is organisaties en of hun afdelingen, van wie de inkomsten hoofdzakelijk of volledig bestaan uit subsidies van de overheid, campagnes in verband met het onderwerp van het referendum te voeren of te subsidiëren tijdens het verloop ervan.

Overtredingen worden gestraft met een gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met een geldboete van zesentwintig euro tot duizend euro en schadevergoeding ten voordele van de initiatiefnemers ten belope van 25.000 € tot 500.000 €. De schadevergoeding wordt in gelijke delen toegekend aan de initiatiefnemers zoals vermeld in art 5.

Art 30

Iedere persoon of organisatie die, tijdens het verloop van het referendum, zoals vermeld in art 8, campagne voert over het onderwerp van het referendum dient op gewoon verzoek en op elk ogenblik openbaarheid te verlenen aan de aangewende fondsen. De campagnevoerders dienen ten allen tijde, bij alle acties en publicaties, duidelijk identificeerbaar te zijn.

Overtredingen worden gestraft met een gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met en met een geldboete van zesentwintig euro tot duizend euro en schadevergoeding

ten voordele van de initiatiefnemers ten belope van 25.000 € tot 500.000 €. De schadevergoeding wordt in gelijke delen toegekend aan de initiatiefnemers zoals vermeld in art 5.

Artikel 31

Hij die stemt terwijl hij van het stemrecht voor het Federaal Parlement uitgesloten is of die stemt terwijl zijn stemrecht geschorst is, wordt gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot vijftien dagen en met een geldboete van zesentwintig euro tot tweehonderd euro.

Artikel 32

De vervolging van de hierboven omschreven misdrijven alsmede de burgerrechtelijke rechtsvordering verjaren door verloop van zes volle maanden vanaf de dag waarop de misdaden en wanbedrijven zijn gepleegd.

Artikel 33

Bij samenloop van verscheidene in artikelen 19 tot 31 omschreven wanbedrijven worden alle straffen samen opgelegd, zonder dat zij evenwel het dubbele van het maximum van de zwaarste straf te boven mogen gaan.

Artikel 34

Dit decreet treedt in werking op de dag van de bekendmaking van het decreet tot bekrachtiging van de besluiten, bedoeld in artikel 17.

.
